

## الگوهای تفسیری قرآن به قرآن علامه طباطبایی؛

### مطالعه موردی سوره حمد\*

علیرضا فخاری (نویسنده مسؤول)<sup>1</sup>

طیبه یزدان مدد<sup>2</sup>

#### چکیده:

از مهم‌ترین مباحث در حوزه قرآن‌پژوهی، روش‌شناسی تفسیر است. از عوامل نیل به این مهم، ارزیابی عملکرد مفسر برای شناخت ضابطه‌های وی در فرآیند تفسیر است. بدین منظور، شیوه قرآن به قرآن علامه طباطبایی در سوره حمد به‌عنوان مطالعه موردی بررسی می‌گردد. عملکرد ایشان در این سوره را می‌توان به شقوق مختلف تقسیم کرده و الگوهای مختلفی از آن استخراج نمود. این الگوها دارای فراز و فرود و نیز همسانی‌ها و افت ناهمسانی‌ها راقاتی همراه با ضعف و قوت‌هایی هستند. برخی نواقص کمتری داشته به‌عنوان بهترین مدل مطرح می‌شوند، ولی برخی کمترین نمره را کسب می‌کنند. می‌توان با در نظر گرفتن همسانی‌ها، یک مدل تقریباً یکدستی ارائه داد. در مواردی به‌کارگیری آیات قرآن به اوج خود رسیده و در مواضعی کمترین استفاده را داشته است. در مواردی نیز به‌طور کل از این رویکرد فاصله گرفته است. از بررسی موارد تفسیر شده، ملاک انتخاب آیات برای تفسیر و میزان بهره‌گیری از آنها، نسبت مکانی آیات مورد استفاده در تفسیر و کمیت آیات مورد استفاده، نکات مهمی به‌دست می‌آید. به‌نظر می‌رسد اگرچه با این شیوه در تفسیر برخی آیات موفق بوده، اما در مواردی، چندان خود را نشان نمی‌دهد. عنایت به آیات دیگر در پرداخت به برخی مفردات، مسائل اعتقادی، ترجیح قرائتی بر قرائت دیگر و ...، از جمله نمودهای این تفسیر در سوره حمد است.

#### کلیدواژه‌ها:

الگوهای تفسیری / قواعد تفسیری / قرآن به قرآن / سوره حمد / المیزان

\* تاریخ دریافت: 1397/3/18. تاریخ تأیید: 1397/5/20.

شناسه دیجیتال (DOI): 10.22081/jqr.2019.51115.2042

fakhari.a@atu.ac.ir

1- دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی

yazdanmadad\_t@atu.ac.ir

2- دانشجوی دکتری دانشگاه علامه طباطبائی